

Upravljanje preventivnim aktivnostima – legislativni okvir

Ana Ivičević Uhernik, Sandra Mihel

Pripremljeno na temelju rezultata radionice «Upravljanje preventivnim aktivnostima - legislativni okvir» održane 3. travnja 2012. godine u okviru Tjedna preventive

U Republici Hrvatskoj provode se različite preventivne aktivnosti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Nositelji pojedinih preventivnih aktivnosti dolaze na samo iz različitih sektora unutar zdravstva, već i iz drugih sektora te nevladinih udruga. Cjelovite informacije, tko provodi, koji su ciljevi planiranih aktivnosti te koji je učinak provedenih aktivnosti ne postoje. Nedostatak informacija te koordinacije između nositelja pojedinih aktivnosti dovodi do preklapanja u provedbi aktivnosti u nekim područjima Republike Hrvatske, dok je u drugim područjima provedba preventivnih aktivnosti manjkava.

Potrebu razmjene informacija, povezivanja i unaprjeđenja suradnje uočile su i druge države i regije Europe i svijeta. Tako su države Sjeveroistočne Europe u okviru projekta Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being (NDPHS) potaknule razvoj baze javnozdravstvenih projekata. NDPHS formalno je osnovana na ministarskoj razini 2003. godine i djeluje u skladu s Deklaracijom o osnivanju (Deklaracija iz Osla), koji je donesena za vrijeme tog susreta. Cilj partnerstva je bio jačanje kapaciteta i bolja suradnje među državama kako bi se unaprijedila zdravstvena i socijalna dobrobit stanovništva tog područja.

Uspostava sustava za upravljanje preventivnim aktivnostima u Hrvatskoj omogućila bi bolju suradnju, lakšu koordinaciju i provedbu preventivnih aktivnosti. Za djelotvorno i dugoročno održivo upravljanje preventivnim aktivnostima neophodno je primijeniti odgovarajući pravni okvir, što uvelike ovisi o odabranom modelu upravljanja preventivnim aktivnostima. Ukoliko se za upravljanje preventivnim aktivnostima odabere model registra, potrebno je odlučiti hoće li se Registar voditi kao službeno statističko istraživanje. U tom slučaju Registar treba pravno regulirati kao i ostala službena statistička istraživanja koja su regulirana nizom pravnih akta. (Tablica 1).

Minimum kako bi se pravno reguliralo i omogućilo provođenje određenog službenog statističkog istraživanja je uvrštavanje u Godišnji provedbeni plan u kojem je potrebno navesti nositelja istraživanja, periodičnost, kratak opis sadržaja podataka, izvještajne jedinice, način prikupljanja podataka (ukoliko je previđeno podatke prikupljati elektronski putem web aplikacije - ovdje to treba napomenuti), rokove prikupljanja podataka, kao i rokove objavljivanja rezultata.

Tablica 1. Pravni akti kojima su regulirana službena statistička istraživanja u RH

Naziv akta
Zakon o službenoj statistici (NN 103/03)
Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva (NN 22/78)
Strategija razvitka službene statistike RH 2004-2012. (NN 28/05)
Program statističkih aktivnosti RH 2008-2012. (NN 65/08)
Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti RH 2011. godine (NN 71/2011) (za 2012. je u postupku usvajanja)

Po uvrštenju istraživanja u Godišnji provedbeni plan, izvještajne jedinice su obvezne dostavljati tražene podatke u navedenom obliku i rokovima te u slučaju neispunjavanja svojih obveza podliježu kaznenim odredbama Zakona o službenoj statistici.

Poželjno bi bilo uvrstiti Registar i u ostale pravne akte. S obzirom da Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva potječe još iz 1978. godine, potrebno ga je što prije zamijeniti novim zakonom, primjerice Zakonom o javnozdravstvenom informacijskom sustavu, koji će pravno regulirati istraživanja iz područja zdravstva u skladu s novim potrebama i mogućnostima, posebice vezano uz IT sustav. Stoga postoji mogućnost uvrstiti Registar u novi zakon.

Tijekom 2012. očekuje se priprema i usvajanje nove Strategije razvitka službene statistike i Programa statističkih aktivnosti pa je i to prilika za uvrstiti Registar u te akte.

Ukoliko Registar ne bude pravno reguliran kao službeno statističko istraživanje, dostavljanje podataka bit će opcionalno, tj. prepušteno volji izvještajnih jedinica koje u tom slučaju same odlučuju žele li dostaviti tražene podatke o preventivnim aktivnostima ili ne, uslijed čega će obuhvat zasigurno biti značajno manji.

Što se tiče pravnog reguliranja mogućnosti korištenja Registra, postoji potreba za širim zakonskim okvirom u obliku **Zakona o preventivi**.

Navedeni Zakon trebao bi uključiti preciznu definiciju preventivnih aktivnosti, specificirati što sve preventivne aktivnosti obuhvaćaju, koji su mogući nositelji iz područja državnih institucija, nevladinog i privatnog sektora te koji su načini kako nositelji mogu sudjelovati u pripremi i provođenju preventivnih aktivnosti. Kao važan dio takvog zakona ističe se mogućnost osiguranja održivog financiranja preventivnih aktivnosti putem Fonda za prevenciju i promicanje zdravlja. Uvrštenjem Fonda u Zakon o preventivi trebalo bi definirati moguće izvore sredstava, načine njihovog prikupljanja i korištenja te bi se na taj način osigurala trajna namjenska sredstva za financiranje preventivnih aktivnosti.

U sklopu ovog Zakona svakako bi trebalo definirati i primjenu podataka iz Registra za evaluaciju preventivnih aktivnosti, kao i ostale mogućnosti korištenja Registra.

Kroz Zakon o preventivi bilo bi omogućeno da Registar u potpunosti ostvari svoju svrhu, dakle da ne ostane ograničen samo na prikupljanje i pohranu podataka, već posluži kao oruđe u evaluaciji i unaprjeđenju postojećih te planiranju budućih preventivnih aktivnosti.